

Jednota jako pojem

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2006](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2006](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 8. 2006
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 8. 2006

Jednota jako pojem

Pojem „jednoty“ (event. „jednotky“) je neodlučně spjat s pojmem „mnohosti“, a to způsobem přísně logickým: není mnohosti tam, kde nejde o mnohost jednot(ek); změny a pohyby nejsou mnohostí, dokud je nerozdělíme na jednotky (stanovením míry nebo dokonce extrémním rozsekáním úsečky na body, které mají nulovou délku. A na druhé straně. To ovšem se týká spíše onoho „míněného“ (intentum), nikoli aktu mínění (intencionálního aktu), který by sice měl být sám také sjednocen (integrován), ale může být někdy integrován více nebo méně, lépe nebo jindy hůře. Pojem je myšlenkový nástroj (instrument, prostředek) jimiž myšlení vylepšuje a upřesňuje sjednocenost svého intencionálního zaměření, tj. svých intencionálních aktů. V jistém smyslu je takový pojem (nikdy není jediný, ale vždy více pojmů ve vztazích, v nichž při aktuálním výkonu intence mají některé centrálnější a jiné jakoby perifernější úlohu) jednou ze složek intencionálního aktu, ale je od intencionálního aktu odlišitelný (byť neodlučitelný, tj. bez nějakého příslušného aktu není žádný pojem uplatnitelný a „uskutečnitelný“, v onom aktu je teprve prováděn, uskutečňován, uplatňován), a je zejména uplatnitelný vždy znovu, opakovaně a v různých souvislostech (i když nikoli v souvislostech libovolných). Takže pokud jde o jednotu pojmu (v našem případě pojmu jednoty), je to záležitost intencionálního aktu, který je za udržení jednoty pojmu odpovědný. Naproti tomu vynikající pomůckou k tomu, aby intencionální akt udržel jednotu pojmu, je „jednota“ (spíše pseudojednota, jak si hned ukážeme) intencionálního „předmětu“ (eventuelně „ne-předmětu“, ale to bude zapotřebí zkoumat zvlášť). Ta pochopitelně nemůže být považována za nějakou „skutečnou“ jednotu, ale je založena na celém komplexu logicky souvisících soudů a aktů nasouzení a opětovného nasuzování, takže „navenek“ není hned zřejmá a musí být prověřována všude tam, kde je pouze předpokládána. Tak např. „jednota“ míněného rovnostranného trojúhelníku nebo pravoúhlého čtyřúhelníku není přímo nahlédnutelná (byť jen „duševním zrakem“), nýbrž musí být ověřována, a tudíž i ověřitelná právě v celé řadě logických souvislostí.

(Písek, 060821-1.)